

Kunstwerk v/d week

Jonat Deelstra, 'Uitvaartcentrum: De Noordzee'

Die Toteninsel (1880-1883) van Arnold Böcklin. Foto Getty

Tot op de bodem

Een opmerkelijk idee van kunstenaar Jonat Deelstra (34) om broedgebied de Doggersbank te beschermen: **een begraafplaats maken** van de Noordzeebodem door overledenen in zijn keramische kunstwerken te laten afzinken.

Door **Marsha Bruinen**

Drie keramische schelpsculpturen, onderdeel van **Uitvaartcentrum: De Noordzee** (2020-heden) van Jonat Deelstra.

Foto Natascha Libbert

An de buitenkant is ze ruw, de schelp die ik opraap op het strand van Scheveningen. Maar vanbinnen is ze glad: een glanzend holletje waarin mijn duim precies past. Ooit woonde hier een schelpdier en wie weet, misschien ziet mijn laatste rustplaats er ook wel zo uit.

Het is een absurde gedachte, een die niet bij me was opgekomen als ik niet zojuist de aanlokkelijke schelpsculpturen van Jonat Deelstra (34) had gezien. In Museum Panorama Mesdag, op twintig minuten fietsen hiervandaan, doet Deelstra een bijzonder voorstel: overledenen in zijn keramische kunstwerken laten afzinken naar de bodem van de Doggersbank.

De 'kraamkamer van de Noordzee' wordt de Doggersbank ook wel genoemd. Het is een belangrijk broedgebied voor onder meer haaien, roggen en kabeljauw, en een voedselgebied voor walvissen en zeevogels. De zandbank, ongeveer zo groot als België, staat ondanks officiële bescherming al ja-

ren onder druk door olie- en gaswinning, militaire oefeningen en de aanleg van windparken. Natuurorganisaties pleiten onder meer voor een algeheel verbod op sleepnetvisserij, die de zeebodem heeft verschaald.

Met Deelstra komt daar een opmerkelijk idee bij. Wat als je het gebied zou beschermen door er een begraafplaats van te maken? Grafurust - het wettelijk vastgelegde principe dat een graf gedurende ten minste tien jaar niet mag worden geruimd of verstoord - zou de Doggersbank kunnen beschermen door menselijke activiteit uit te sluiten. Deelstra ontwerpt zijn urnen en doodsdommen bovendien zo dat zeeleven zich er gemakkelijk in en op kan nestelen: met holtes, een korrelige structuur en uitsteeksels.

Van de tientallen exemplaren die de kunstenaar al heeft gemaakt, zijn er drie te zien in de Haagse groepsexpositie *Drift. Duin tot Doggersbank*. Het zijn geen lang-

werpige kisten, maar een soort tonnetjes waarin lichamen in foetushouding zouden passen. Deelstra, bijna twee meter lang, kroop zelf al eens in de grootste van de drie: een exemplaar op sierlijke pootjes, met een blauwe glazuurgloed en een schubachtige structuur die hij maakte door zijn vingers in de klei te drukken.

Toegegeven, er zijn nog de nodige hobbels te nemen voordat het project van de grond kan komen. In Nederland is het verboden lichamen te water te laten, om maar iets te noemen. Toch geeft de kunstenaar niet zomaar op.

Samen met partners zoals de Ambassade van de Noordzee zoekt hij de komende jaren naar manieren om het project te doen slagen. Met Stichting Doggerland diende hij recent een vergunningsaanvraag in bij Rijkswaterstaat om in september dit jaar de eerste acht exemplaren op de Doggersbank te plaatsen, zodat kan worden onderzocht hoe er onder water op de - dan nog lege -

sculpturen wordt gereageerd.

Waar water bij Deelstra het eindstation zou worden voor overledenen, speelt het in de westerse cultuurgeschiedenis vaker een rol als doorgang naar de dood. In de Griekse mythologie vervoert veerman Charon overledenen over de rivier de Styx van de bovenwereld naar de onderwereld. Die overtocht staat centraal op het schilderij *Die Toteninsel* (1880-1883) van Arnold Böcklin, of eigenlijk de serie schilderijen die de Zwitserse schilder (1827-1901) over dit thema maakte. Het witte silhouet van de dode steekt schril af tegen het donkere, met cipressen begroeide landschap.

Ontzag voor de dood: dat is wat Böcklin oproept met zijn verbeelding van onze laatste rustplaats als een geïsoleerd, mysterieus eiland. Deelstra's kunst is blijmoediger. Charons veerboot wordt, mits het project doorgang vindt, midden in de Noordzee omgekieperd. Op de bodem van de Doggersbank doet de dood, hopelijk binnenkort, leven.

Jonat Deelstra (34)

Wat *Uitvaartcentrum: De Noordzee* (2020-heden)

Waar In de groepstentoonstelling *Drift. Duin tot Doggersbank*, Museum Panorama Mesdag, Den Haag. T/m 13/9.

Tip Deelstra's oesterdoodsdommen zijn momenteel te zien bij de Huidenclub in Rotterdam, in de groepstentoonstelling *How Things End*. T/m 10/5.